

ჰაგიოტოპონიმები, როგორც სულიერი კულტურის ანარეკლი

მანანა შელია	განათლების დოქტორი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი E-mail: sheliamanana9@gmail.com
ქეთო გალობერი	ფილოლოგიის დოქტორი, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი E-mail: ketigaloberi@gmail.com
მაია ჩქვანავა	ფილოლოგიის დოქტორი, ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი E-mail: makocqva@mail.com

წარმოადგინა ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის უცხო ენების ინსტიტუტმა

აბსტრაქტი. ნაშრომი ეძღვნება ონომასტიკური ლექსიკის კვლევის ერთ-ერთ ასპექტს, ტოპონიმებს, კერძოდ, ჰაგიოტოპონიმებს, ანუ წმინდანების სახელებისაგან ნაწარმოებ ტოპონიმებს, კონკრეტულად - ოიკონიმებს, ასტიონიმებს და კომონიმებს კომპონენტით „წმინდა“, რომლებიც გავრცელებულია ქრისტიანულ ქვეყნებში და ლინგვოკულტუროლოგიური ინფორმაციის მატარებელია. დიდი თუ პატარა უმნიშვნელოვანესი ქრისტიანული ქალაქისა თუ სოფლის ისტორია ასოცირდება ქრისტიანულ რელიგიასთან.

კვლევა ეყრდნობა მოძიებული მასალის დესკრიპციულ მეთოდს, სემანტიკურ-სტრუქტურულ და ეტიმოლოგიურ, კომპარატიულ ანალიზს. ასევე ნაშრომში განვიხილავთ ექსტრალინგვისტური ფაქტორების გავლენას ამ ტერიტორიებზე.

ჰაგიოტოპონიმები სემანტიკური თვალსაზრისით შეიცავს კულტურულ და ისტორიულ ინფორმაციას, რომლებიც სხვადასხვა ისტორიულ პერიოდში წარმოიშვა და დაკავშირებულია სხვადასხვა ტერიტორიაზე მცოვრებ ხალხთა ენებთან, ქრისტიანულ რელიგიასთან. საქართველოს, ბრიტანეთის, აშშ-ის, კანადის,

ავსტრალიის, საფრანგეთის, ესპანეთისა და ლათინური ქვეყნების ტოპონიმები უჩვეულოდ მდიდარი და მრავალფეროვანია. მათზე დიდი გავლენა მოახდინა ისტორიულმა მოვლენებმა და ცვლილებებმა ენასა და კულტურაში.

საკვანძო სიტყვები: ჰაგიოტოპონიმები, ქრისტიანული, წმინდანები, ლინგვისტიკა, ისტორიული, კულტურული.

გეოგრაფიული სახელები ერთგვარი მატანეა, ისტორიული და გეოგრაფიული ენციკლოპედიაა, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში ყალიბდებოდა. მათში ჩა-წერილია კაცობრიობის ისტორია და ასახავს კონკრეტული ეპოქის ისტორიულ მოვლენებს, გამოჩენილი პიროვნებების, გმირების, ხალხის კულტურულ და სულიერ ღირებულებებს.

ნაშრომი ეძღვნება ონომასტიკური ლექსიკის კვლევის ერთ-ერთ ასპექტს, ტოპონიმებს, კერძოდ, **ჰაგიოტოპონიმებს, ანუ წმინდანების სახელებისაგან ნაწარმოებ ტოპონიმებს.** ისინი წარმოშობილია ნებისმიერი ჰაგიონიმიდან (ბერძნ.. Agios – წმინდა, ღვთისმოსავი, onyma –სახელი), რომლებიც გავრცელებულია მთელ მსოფლიოში, კონკრეტულად კი ქრისტიანულ ქვეყნებში: საქართველოში, ბრიტანეთში, საფრანგეთში, ესპანეთში, ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ლათინური ამერიკის ქვეყნების ტერიტორიებზე, ავსტრალიაში და ა. შ. კვლევა ეყრდნობა მოძიებული მასალის დესკრიპციულ მეთოდს, სემანტიკურ-სტრუქტურულ და ეტიმოლოგიურ, კომპარატიულ ანალიზს. ასევე ნაშრომში განვიხილავთ ექსტრალინგვისტური ფაქტორების გავლენას ამ ტერიტორიებზე.

სახელთა სამყარო - ესაა იდუმალი რთული სისტემა მრავალსაუკუნოვანი ისტორიით.

ა. ვ. სუპერანსკაიას აზრით, სახელები არ შემოიფარგლება მარტო ლინგვისტური კომპონენტით, არამედ ასევე შეიცავს ექსტრალინგვისტურ კომპონენტს, რომელიც მოითხოვს ისეთი სამეცნიერო დარგების ჩართვას, როგორებიცაა ისტორია, ეთნოგრაფია, სოციოლოგია, გეოგრაფია, ლიტერატურათმცოდნეობა, ფსიქოლოგია და ა. შ. [11]. ონომასტიკაში გამოყოფენ ორ ძირითად სახეობას: ტოპონიმას და ანთროტოპონიმიკას.

ტოპონიმია (ბერძნ. *Topos* – ადგილი და *onyma*-სახელი), როგორც **ონომასტიკის** შემადგენელი ნაწილი, შეისწავლის ტოპონიმებს ანუ გეოგრაფიულ სახელწოდებებს, მათ მნიშვნელობას, აგებულებასა და წარმომავლობას, განსაზღვრავს მათი გავრცელების არეს (ზოგჯერ ასაკსაც). ტოპონიმთა ერთობლიობას ტოპონომია ეწოდება [4, 235] როგორც ცნობილია,

ტოპონიმის ძირითადი კლასები იყოფა ქვეკლასებად (ტიპებად). ჩვენ განვიხილავთ ტოპონიმების ერთ-ერთ კლასს – **ოიკონიმებს -ასტიონიმებს** (ბერძნ. *ἄστυς* - "ქალაქი", *οἶκός* - "სახელი") - ქალაქთა სახელების ტიპი და **კომონიმებს** (ბერძნ. *κάμη* - "სოფელი", - *οἶκός* "სახელი").

ყოველ კულტურას გააჩნია ანტროპონიმთა - სახელთა განვითარების ისტორია. ანტროპონიმია შეისწავლის ძირითადად ადამიანთა სახელებს, მათ წარმოშობას, ცვლილებასა და სოციალურ ფუნქციონირებას. ოიკონიმებისთვის სახელების მინიჭების ტრადიცია ძველ დროში იღებს სათავეს. ზედსართავი „წმინდა“ ლექსიკური ერთეულია, მისი სუბსტანციური საწყისი „ამაღლებულის“, „სუფთას“ ეკვივალენტია, რომელსაც მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს რელიგიურ სამყაროში. ინგლისური სიტყვა "**saint**" მომდინარეობს ლათინური "**sanctus**" - დან.

ჰაგიონიმები ანუ წმინდანების სახელები აჩვენებს კავშირსა და ურთიერთობას ერსა და რელიგიურ შეხედულებებს შორის. ი. ვ. ბუგაევამ წარმოადგინა ცხრილი სახელწოდებით „ჰაგიონანტროპონიმების დიფერენციატორები“, რომელშიც დიფერენციატორები დაყო ნომინატორად, დესკრიპტორად, ლოკალიზატორად, აგნომენად, კოგნომენად და ეთნონომად. **ნომინატორი** მიუთითებს სახელმწიფო ან საეკლესიო ტიტულებზე / თანამდებობებზე, ჩადენილ გმრობებზე - *Dámaso I papa* - დამასუსი I პაპი, *დემეტრე II თავდადებული*; **დესკრიპტორი** გამოხატავს წმინდანს ზედსართავებით - *San Basilio Magno* - *ბასილი დიდი*, *ბასილი კესარიელი*, *დავით IV აღმაშენებელი*; **ლოკალიზატორი** მიუთითებს წმინდანის დაბადების, მსახურების, გმრობის და დაკრძალვის ადგილზე - *San Leandro de Sevilla* - სან ლეანდრო სევილიელი, *გიორგი ჭყონდიდელ*; **აგნომენი** მეტსახელია, რომელიც დაკავშირებულია წმინდანის ცხოვრების განსაკუთრებულ მოვლენასთან - *San Domicio el Médico* - სან დომისიო ექიმი, *ღირსი გაბრიელ ხატმიმრეხელი*; **კოგნომენი** წმინდანის გვარია *San Luis Gonzaga* - სან ლუის გონზაგა; **ეთნონიმი** მიუთითებს

ეროვნულ კუთვნილებაზე - **Максим Грек - Maximus the Greek** - ღირსი *მაქსიმე ბერძენი, გაბრიელ ქართველი* და ა. შ. [12: 149].

დიდი თუ პატარა უმნიშვნელოვანესი ქრისტიანული ქალაქისა თუ სოფლის ისტორია ასოცირდება ქრისტიანულ რელიგიასთან. ჰაგიონიმის ყველა სახეობა (ქვეტიპი) განლაგებულია შემდეგ რიგში: თეონიმი ან ჰაგიონანტროპონიმი (წმ. მარიამი, წმ. ნიკოლოზი საკვირველმოქმედი) - იკონიმი (წმინდა გიორგის, წმინდა ბარბარეს ხატი) - ტოპონიმი (თედოწმინდა, San Francisco) - ჰაგიოტონიმები: ასტიონიმი (ქალაქი ნინოწმინდა, St. Albans), გოდონიმი (გაბრიელ სალოსის ქუჩა), აგორონიმი (წმინდა მარკოზის მოედანი), კომონიმი (სოფელი სტეფანწმინდა). რელიგიური ოიკონიმები ცხადად გვიჩვენებს ერისა და რწმენის კავშირს, ურთიერთმიმართებას. ზოგადად, ოიკონიმების ეტიმოლოგიური კვლევა გლობალურ ინფორმაციას გვაწვდის ქვეყნისა და ეთნოსის შესახებ [2,101].

ურთიერთობა ქვეყანასა და ქრისტიანულ სარწმუნოებას შორის ღრმაა. საქართველოს, ბრიტანეთის, აშშ-ს, საფრანგეთისა და ესპანურენოვანი ქვეყნების ტოპონიმები უჩვეულოდ მდიდარი და მრავალფეროვანია, რომელზეც დიდი გავლენა მოახდინა ისტორიულმა მოვლენებმა და ცვლილებებმა ენასა და კულტურაში. ამიტომ ქრისტიანულ ქვეყნებში ხშირია ჰაგიოტოპონიმები - წმინდანთა სახელების აღმნიშვნელი გეოგრაფიული სახელები.

საქართველო გამოირჩევა წარმოუდგენლად მშვენიერი და ჯადოსნური ბუნების სურათებით, საინტერესო ისტორიითა და კულტურით. გეოგრაფიული სახელები ზოგადად ასოცირდება ერის მდიდარ ლექსიკასთან, რომელიც საუკუნეების განმავლობაში შეიქმნა საქართველოს ყველა რეგიონში.

მართლმადიდებლური ტრადიციის თანახმად, ქრისტიანობა პირველად იქადაგეს საქართველოში სიმონ და ანდრია მოციქულებმა I საუკუნეში, ხოლო ქართლის (იბერიის) სახელმწიფო რელიგიად ის გამოცხადდა 337 წელს [10,19:374-377] [8:138] მეფე მირიანის (265-342) მმართველობის დროს კაპადოკიელი წმინდა ნინოს ქადაგებით. საქართველოში დაახლოებით 3800 დასახლებაა, რომელთა უმრავლესობა სოფლებია. ტოპონიმების სახელწოდებები გამოირჩევა მრავალფეროვნებითა და ორიგინალურობით. საქართველოში მრავალი ტოპონიმის წარმოშობა წმინდანთა სახელებთან არის დაკავშირებული და შეიცავს კომპონენტს „წმინდას“: მაგ: ნინოწმინდა, სტეფანწმინდა და ა. შ.

ნინოწმინდა, სამცხე-ჯავახეთში მდებარე ქალაქი, ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრი და ახალქალაქისა და კუმურდოს ეპარქიის რეზიდენცია. 2001 წლიდან ფუნქციონირებს ღვთისმშობლის ხარების სახელობის დედათა მონასტერი.

სეხნია ტოპონიმი, საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში მდებარე სოფელი **ნინოწმინდაა**, რომელიც მდებარეობს გომბორის ქედის სამხრეთ მთისწინეთზე. ნინოწმინდის კომპლექსის მთავარი ნაგებობაა VI ს-ის III მეოთხედში აგებული წმ. ნინოს ტაძარი. გადმოცემის თანახმად, წმ. ნინომ სწორედ ამ ადგილას დაისვენა და მის პატივსაცემად აშენდა ეს ტაძარი.

როგორც ცნობილია, ქართველებმა მიიღეს წმინდა გიორგი, როგორც მფარველი წმინდანი და იბრძოდნენ მისი დროშის ქვეშ ჯვაროსნული ლაშქრობების დროს. ამიტომ ამ წმინდანის ტოპონიმები ხშირია საქართველოში. ერთ-ერთი ჰაგიოტოპონიმია საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში მდებარე სოფელი **გიორგიწმინდა**. წერილობითი წყაროების მიხედვით, სოფელი პირველად XIV საუკუნეში იხსენიება. იგი დავითგარეჯს ეკუთვნოდა. ერეკლე II-ის ბრძანებით, გიორგიწმინდაში სამშენებლო სამუშაოები უწარმოებიათ. მისი სეხნია ტოპონიმებიდან სოფელი **გიორგიწმინდა** მდებარეობს ახალციხის მუნიციპალიტეტში, სადაც აგებულია წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესია; დუშეთის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს სოფელი იმავე სახელწოდებით და ასევე გლდანის რაიონშიც არის სოფელი **გიორგიწმინდა**.

სტეფანწმინდა არის დაბა, ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრი. ისტორიულად და ეთნოგრაფიულად ქალაქი არის ხევის პროვინციის ნაწილი. სტეფანწმინდა დაერქვა ქართველი მართლმადიდებელი ბერის, სტეფანეს პატივსაცემად, რომელმაც ააშენა სავანე ამ ადგილას. **სოფელი ნიკორწმინდა** მდებარეობს რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის მხარის ამბროლაურის მუნიციპალიტეტში. სოფელმა სახელწოდება მიიღო XI საუკუნეში აქ აგებული ნიკოლასწმიდის ეკლესიისაგან. ნიკოლოზ მირაელი იყო IV საუკუნის ბერძენი ქრისტიანი წმინდანი, მისი სასწაულების გამო იგი ასევე ცნობილია ნიკოლოზ საკვირველმოქმედის სახელით [5, 33].

სოფელი კვირიკეწმინდა მდებარეობს რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის მხარის ამბროლაურის მუნიციპალიტეტში, ამბროლაურიდან 8 კილომეტრში.

სოფელში დგას წმ. კვირიკესა და ივლიტეს სახელობის სამნავიანი ბაზილიკური ეკლესია. დასავლეთის კედლის წარწერის მიხედვით ეკლესია აშენებული უნდა იყოს XVI-XVII სს-ში [1:156-157]. წმინდა მოწამენი - კვირიკე და ივლიტა, მართლმადიდებლური და კათოლიკური ეკლესიების წმინდანები არიან.

ახალციხის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს სოფელი **ანდრიაწმინდა**. წყაროებში პირველად მოიხსენიება XVI საუკუნეში. სოფელში დგას შუა საუკუნეების ეკლესია. როგორც ცნობილია, ანდრია, მართლმადიდებლურ ტრადიციაში **პირველწოდებული** (ბერძ. Πρωτόκλητος - „მამაცი“); დ. ძვ. წ. 6 — გ. 30 ნოემბერი, 60,) ქრისტეს თორმეტ მოციქულთაგანია.

ელაწმინდა ახალციხის მუნიციპალიტეტის სოფელია, რომელიც მდებარეობს ახალციხის ქვაბულში. იგი ცნობილია XIII-XVI სს-ში აგებული ეკლესიით. **ელა თეზბიტელი** ბიბლიური წინასწარმეტყველია, წარმოშობით ლევიტელთა ტომიდან. მისი მშობლიური ქალაქია თეზბა. საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის აზრით, სვეტიცხოვლის ტაძარში, ე. წ. ელია თეზბიტელის სამლოცველოში, სადაც დღეს წმ. ელიას სახელობის ჭაც მდებარეობს, არის წმ. ელია წინასწარმეტყველის ხალენი, ის სამოსი, რომელიც ელია წინასწარმეტყველმა თავის მოწაფეს, ელისეს, დაუტოვა, როცა იგი ცეცხლოვანი ეტლით ამალდა ზეცად. დიახ, ერთ-ერთი უდიდესი სიწმინდე, რაც ებრაელებს გააჩნდათ, მათ საქართველოში ჩამოიტანეს“ [3].

მიქელწმინდა ახალციხის მუნიციპალიტეტში მდებარე სოფელია. ღირსი მიქელ აღმსარებელი იერუსალიმში დაიბადა, ქრისტიანულ ოჯახში და სიჭაბუკეშივე ბერული ღვაწლისთვის გადადო თავი. იმპერატორმა წმიდა მიქელი აწამა და გადაასახლა. გადასახლებიდან დაბრუნებული ღირსი მამა

იმპერატორმა თეოფილემ (829-842) ხატთა თაყვანისცემისათვის კვლავ საწამებლად გადასცა. **ნეტარი მიქელ აღმსარებელი სიკვდილის დღემდე სვინგელოზად მსახურობდა. 845 წელს მან მშვიდობით შეჰვედრა სული უფალს** [„წმინდანთა ცხოვრება“, ტ. IV, თბ., 2003].

სოფელი **თეოდოწმინდა** მდებარეობს გორის რაიონში, შიდა ქართლის ვაკეზე, მდინარე ლიახვის მარჯვენა მხარეს, ქალაქ გორიდან 3 კმ-ში. სასაფლაოს დასავლეთით არის წმინდა თეოდორეს ეკლესია, თარიღდება გვიანფეოდალური ხანიდან. **წმინდა თეოდორე** მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდანია.

უჩვეულოდ მდიდარი და მრავალფეროვანია ბრიტანეთის ტოპონიმები, რომლებზეც დიდი გავლენა მოახდინა ისტორიულმა მოვლენებმა და ცვლილებებმა ენასა და კულტურაში. აქედან გამომდინარე, ხშირად ვხვდებით სხვადასხვა ლექსემათა დართვით მიღებულ ოიკონიმებს კომპონენტით „წმინდა” - **saint, sacré, santo:St. Mary, St. David** და ა. შ.

ბრიტანეთის ტერიტორიაზე ქრისტიანობის გავრცელებამ უდიდესი როლი ითამაშა ქვეყნის ისტორიისა და ინგლისური ენის განვითარებაში. ქრისტიანობა ბრიტანეთში გავრცელდა ორი გზით: V საუკუნის დასაწყისში პირველმა მისიონერებმა დაიწყეს ირლანდიაში შესვლა ადგილობრივი მოსახლეობის გაქრისტიანების მცდელობით. ნიშანდობლივია აღინიშნოს ის, რომ წმინდა პატრიკის გარდა, კუნძულის გაქრისტიანებაში ეკლესიის სხვა მსახურებმაც დიდი წვლილი შეიტანეს. მაგალითად, წმინდა კოლუმბი ან წმინდა ქევინი. 563 წელს წმ. კოლუმბი თავის 12 ბერთან ერთად ირლანდიაში ავრცელებდა ქრისტიანულ მოძღვრებას და აარსებდა ქრისტიანულ კერებს.

595 წელს რომის პაპმა, გრიგოლ I-მა, საქადაგებლად ინგლისში გაგზავნა ორმოცი ბენედიქტელი მისიონერი, რომელთაც წინამძღვრობდა მონაზონი ავგუსტინე, რათა ქრისტიანობა გერმანელ ტომთა შორის გავრცელებინა და ინგლისი თავისი პოლიტიკური გავლენის ქვეშ მოექცია. ავგუსტინემ კენტერბერიში დააარსა მონასტერი და 601 წელს დაინიშნა მთავარეპისკოპოსად - **Augustine of Canterbury**.

XIV საუკუნიდან **წმინდა გიორგი** ინგლისელების განსაკუთრებულ მფარველად ითვლება [<https://www.bbc.co.uk/newsround/17816642>]. წმინდა გიორგი ასევე ითვლება საქართველოს, ეთიოპიის, კატალუნიის, არაგონის, ვალენსიის, პორტუგალიისა და ბრაზილიის, რუსეთისა და ბულგარეთის, ბოსნიის, მონტენეგროს, სერბიის და ა. შ. მფარველად.

St Albans - **წმინდა ოლბანსი** არის საკათედრო ქალაქი ინგლისში, ჰერტფორდშირის საგრაფოში, რომელიც ატარებს წმინდა მოწამის, ოლბან ვერულამიელის სახელს. იგი მდებარეობს ცენტრალური ლონდონის ჩრდილო-დასავლეთით დაახლოებით 20 მილში (32 კმ). წმ. ოლბანსმა და მისმა სააბატომ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს ინგლისის ისტორიაში. წმინდა ოლბანი ითვლება პირველ ბრიტანელ ქრისტიან მოწამედ. ინგლისში, აღმოსავლეთ დევონის რაიონში,

მდინარე ოტერზე მდებარეობს ქალაქი და სამრევლო **Ottery St Mary**, პირველად მოიხსენიება 1242 წელს. "წმინდა მარიამის" სახელი ფიგურირებს იმიტომ, რომ ქალაქი ეკუთვნოდა რუანის - Rouen წმინდა მარიამის ეკლესიას. ქალაქი იყო რომანტიკოსი პოეტის, სამუელ ტეილორ კოლრიჯის - Samuel Taylor Coleridge სამშობლო. წმინდანთა სახელი ემატება სოფლის სახელებს, მაგ: **Chalfont St. Giles** და **Chalfont St. Peter** ბაქინგჰემშირში. ბრიტანეთში ასევე შეხვდებით სხვა ქალაქებსა და სოფლებს, რომლებიც ატარებენ წმინდანების სახელს: **სენტ აივსი - St Ives** (კორნუოლი, ინგლისი), **სენტ ნეოტსი - St Neots** (კემბრიდშირი, ინგლისი), სოფელი **Chalfont St Giles - ჩალფონტ სენტ ჯაილზი** - სამხრეთ-აღმოსავლეთ ბუკინგემშირში, **სენტ დევიდსი - St Davids** David's უელსში მდებარე ყველაზე პატარა ქალაქი, **სენტ ენდრიუსი - Saint Andrews** არის ერთ-ერთი უძველესი ქალაქი შოტლანდიაში ჩრდილოეთ ზღვის სანაპიროზე. იგი არის მოციქულ ანდრიას წმინდა ნაწილების დასასვენებელი ადგილი. რეგულუსმა იქ ეკლესია დააარსა. წმინდა ენდრიუსის სახელობის დიდი ტაძარი 1160 წელს აშენდა და ა. შ.

ამერიკელი ხალხის ისტორია არეკლილია ქვეყნის ტოპონიმებში. ევროპული გეოგრაფიული სახელები ამერიკის კონტინენტზე გამოჩნდა XVI საუკუნის დასაწყისში. ესპანეთის მეფემ პაპისაგან მიიღო მფარველობის უფლება ამერიკის ტერიტორიებზე არსებულ ეკლესიაზე. ინდიელთა მოქცევა ქრისტიანობაზე დაევალათ სამონასტრო ორდენებს. ამჟამად აშშ-ში მრავალი ჰაგიოტოპონიმია, რომლებიც ატარებს ცნობილი წმინდანების სახელებს. მინესოტას შტატის ქალაქი **სენტ კლაუდი - St Cloud** ატარებს სარანგეთში მდებარე ქალაქ **Saint Cloud** -ის სახელს, რომელიც დაერქვა VI საუკუნეში მცხოვრები ფრანგი ბერის ჰლოდოალდის **Clodoald** (529-560) პატივსაცემად - ცნობილი, როგორც **Saint Cloud**.

სენტ-პოლი - St Paul ამერიკის შეერთებული შტატების ჩრდილოეთ ნაწილში მდებარე ქალაქია, მინესოტის შტატის ადმინისტრაციული ცენტრი. აქ ევროპელების მოსვლამდე ჰოუფველის კულტურის ინდიელები მოსახლეობდნენ. ალიასკას შტატში მდებარეობს სეხნია ტოპონიმი **სენტ-პოლი**, რომელიც დაერქვა 12 მოციქულიდან ერთ-ერთის, წმინდა პავლეს პატივსაცემად.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში 7 დიდი ქალაქი, 2 პატარა ქალაქი, 9 ოლქი და ერთი სოფელია, რომელიც **წმინდა ჩარლზის - St Charles** სახელს ატარებს. წმინდა ჩარლზი ანუ ლათ. *Carolus Borromeus*, იტალ.: *Carlo Borromeo*, ინგლ. **Charles**

Borromeo, წმინდა კარლო ბორომეო, არის კარდინალი და კათოლიკური ეკლესიის წმინდანი, კონტრეფორმაციის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი ფიგურა, სამონასტრო ორდენების რეფორმის ინიციატორი. თავისი ინიციატივით მან შექმნა "წმინდა მთები" მილანის გარშემო, რომელიც პალესტინის წმინდა ადგილების ალტერნატივაა.

კანადა მრავალფეროვანი ქვეყანაა. მოსახლეობის უმრავლესობა ქრისტიანია. ფრანკო-კანადელები არიან კათოლიკეები, ანგლო-კანადელები კი - პროტესტანტიზმის მიმდევრები. **სენტ-ჯონზი** St. John's კანადის, ნიუფაუნდლენდის და ლაბრადორის პროვინციის უდიდესი ქალაქია. ლეგენდების თანახმად, ამ ქალაქმა მიიღო სახელი იტალიელი მონათლული ებრაელის, ჯოვანი კაბოტოს (იტალ. Giovanni Caboto) პატივსაცემად (დაახლ. 1450 - 1499).

ავსტრალია უნიკალური ქვეყანაა, რომელიც გამოირჩევა მრავალფეროვანი კონტინენტური კულტურითა და ტრადიციებით. ქვეყანა მრავალკონფესიურია, ქრისტიანობა დომინანტური რწმენაა. **სენტ ჯორჯი - Saint George** ავსტრალიის ერთ-ერთი პატარა ქალაქია, რომელიც მდებარეობს ქვისლენდის სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში და ასევე არის ბალონის საგრაფოს ადმინისტრაციული ცენტრი, ბრისბენიდან 513 კილომეტრის მოშორებით. ქალაქს სახელი დაარქვა მაიორმა თომას მიტჩელმა, რომელმაც გადალახა მდინარე ბალონი **წმინდა გიორგის** დღეს, 1846 წლის 23 აპრილს.

ინსულონიმი და ამავე დროს ადმინისტრაციული ჰორონიმი **სენტ-ლუსი - Santa Lucia** სახელმწიფოა ამავე სახელწოდების **კუნძულზე**, მდებარეობს კარიბის ზღვაში, მცირე ანტილის კუნძულების სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში. სენტ-ლუსი აღმოაჩინა კოლუმბმა 1502 წლის 13 დეკემბერს, წმინდა ლუსის დღეს (ინსულონიმი კუნძულის სახელია, ხოლო ადმინისტრაციული ჰორონიმი - პოლიტიკური ერთეულის სახელმწიფოს სახელია).

საფრანგეთში ჰაგიოტოპონიმიკა მდიდარი და მრავალფეროვანია. წმინდანთა სახელები საფრანგეთის ტოპონიმებში VI საუკუნის ბოლოს ჩნდება. საფრანგეთში დაალოებით 100-ზე მეტი ქალაქია კომპონენტით „წმინდა“, რომელიც წარმოდგენილია სხვადასხვა გრაფიკული ფორმით, დეფისის ან მის გარეშე: ასე მაგალითად: "saint", "sainte", "saint-", "sainte-", "san", "sant", "santo", "santa", "saints", "saintes", "-saint-", "-sainte-", "-saints-" and "-saintes-". მაგალითად: Saint- Martin (Le

Ban-Saint-Martin, La Capelle Saint-Martin, Saint-Martin-au- Bosc, Saint-Martin-Château, Saint-Martin-Choquel, Saint-Martin-Curton და ა. შ.), Germain (Saint-Germain-des-Prés, Saint-Germain-d'Esteuil, Saint-Germain-des-Vaux, Saint-Germain-de-Varreville, Saint-Germain- du-Bois და ა. შ.), Maurice (Saint-Maurice-de- Gourdans, Saint-Maurice-de-Lestapel, Saint-Maurice-de-Rémens, Saint-Maurice-des-Champs და ა. შ.) [6].

ქალაქი სენ-მალო - St. Malo მდებარეობს ბრეტანში, საფრანგეთის ჩრდილო-დასავლეთით. ქალაქი დაარსდა VI საუკუნეში, როცა კელტი ტომები, ბრიტები, გერმანელი ტომების - ანგლებისა და საქსების ზეწოლას განიცდიდნენ. ქალაქმა სახელწოდება მიიღო **წმინდა მალოს** პატივსაცემად. წმინდა მალო კანონიზირებული კელტი ეპისკოპოსია, რომელიც 7 წმინდანთაგან ერთ-ერთი იყო, რომელმაც დააარსა ბრეტანი. სენ-მალო ფრანგი რომანტიკოსის, პოლიტიკოსისა და დიპლომატის **ფრანსუა რენე დე შატობრიანის** დაბადებისა და დაკრძალვის ადგილია. **სენტ - ეტიენი** - (ფრანგ. Saint-Étienne) ცენტრალურ საფრანგეთში მდებარე ქალაქია, რომელიც პირველად გამოჩნდა ისტორიულ ჩანაწერებში შუა საუკუნეებში. **სენ ნაზერი** (ფრანგ. *Saint-Nazaire*) საპორტო ქალაქია დასავლეთ საფრანგეთში, რომელიც მდებარეობს მდინარე ლუარის შესართავის მარჯვენა სანაპიროზე, ნანტიდან დასავლეთით 59 კილომეტრში. VI საუკუნეში გრიგოლ ტურის მათიანეში ნახსენებია ეკლესია, რომელშიც ინახება მოწამე ნაზარიუსის რელიქვიები, რომლის სახელიც დაარქვეს სოფელს.

წმინდა მარიამ ღვთისმშობლის სახელს ატარებს საფრანგეთის ქალაქები **Saintes-Maries-de-la-Mer, Moustiers-Sainte-Marie**. **სენტ-მარი-დე-ლა-მერი-Saintes-Maries-de-la-Mer**, საფრანგეთის სამხრეთ ნაწილში რამდენიმე სოფელია კომპონენტით **saint, san, sante: St. Lions, St. Jurson, St. Usuge, St. Latier, St. Avit, St. Saturnin, (San Savournin), Saint-Raphaël, St. Emilion, St. Tropez, Saint-Jean-de-Luz, Saint-Maur-des-Fossés** და ა. შ.

ესპანეთში ქრისტიანობის გავრცელება უკავშირდება იქ წმინდა პავლეს ჩასვლას სახარების საქადაგებლად. კათოლიკობა სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა 400 წელს, ზოგან კი VI საუკუნის ბოლოს Enamartiri / Saint-Martin d'Arberoue (Нижняя Наварра), Donapaleu / Saint-Palais.

სან-ვისენტე-დე-ლა-ბარკერა - San Vicente de la Barquera ესპანეთში მდებარე ქალაქი და მუნიციპალიტეტია, შედის კანტაბრიის პროვინციის კოსტა-

ოქსიდენტალის კომარკის შემადგენლობაში. ქალაქი დაარსდა რომაელების ბატონობის პერიოდში. იგი ცნობილია საინტერესო ძეგლებით, როგორცაა სანტა მარია დე ლოს ანხელესის ეკლესია, კასტილიო დელ რეი და 32-თაღოვანი ქვის მაზას ხიდი, რომელიც გადაჭიმულია რიაზე.

სან-სებასტიანი, ბასკურში ცნობილია როგორც *დონოსტია* (ესპ. San Sebastián ბასკ. Donostia) ბისკაიის ყურის ნაპირზე, მდინარე ურუმეის შესართავთან მდებარე ქალაქია. XVII საუკუნეში სან-სებასტიანი იყო მნიშვნელოვანი პორტი ესპანეთში. ქალაქის ძველ ნაწილშია განთავსებული სანტა მარია დელ კოროს ტაძარი, აგრეთვე XVI საუკუნის მონასტერი, სადაც დღეს სან ტელმოს მუზეუმია განთავსებული. **წმინდა სებასტიანი** რომაელი დიდმოწამეა, რომელიც იმპერატორ დიოკლეტIANეს ჯარში ლეგიონერი იყო. იგი ფარულად ეზიარა ქრისტიანობას, მას შემდეგ, რაც მისი ორი მეგობარი - ძმები მარკი და მარკელინი - სიკვდილით დასაჯეს რწმენის გამო. დიოკლეტIANეს ბრძანებით სებასტიანი დააპატიმრეს და აწამეს.

სანტიაგო დე კომპოსტელა *Santiago de Compostela* ესპანეთის ქალაქია, გალისიის ავტონომიური რეგიონის ადმინისტრაციული ცენტრია. ქალაქი თავისი ღირსშესანიშნაობებით 1985 წლიდან შეტანილია იუნესკოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა სიაში.

სან-ბერნარდინო - San Bernardino კალიფორნიის შტატში ერთ-ერთი უძველესი დასახლებაა, რომელიც 1810 წლის 20 მაისიდან ატარებს წმინდა ბერნარდინ სიენელის სახელს. კალიფორნიის შტატში მდებარე ქალაქი **სან ფრანცისკო - San Francisco**; ჩრდილოეთ კალიფორნიისა და სანფრანცისკოს ყურის ფინანსური და კულტურული ცენტრია. უძველესი დროიდან ქალაქის ტერიტორიაზე იელამუს ტომი მოსახლეობდა. 1776 წელს აქ ესპანელები დასახლდნენ, სანაპიროსთან სახელწოდებით „ოქროს კარიბჭე“ ააგეს ფორტი და დააარსეს წმინდა ფრანცისკის სახელობის მისია. როგორც ცნობილია, **წმინდა ფრანცისკე ასიზელი** (ჯოვანი დი პიეტრო დი ბერნარდონე) კათოლიკე წმინდანი, ფრანცისკანელთა ორდენის დამაარსებელია. მისი სეხნია ჰაგიოტოპონიმი არსებობს არგენტინასა და კორდობაში.

ქალაქი **სან ფერნანდო - San Fernando** მდებარეობს ცენტრალურ ჩილეში, მდინარე რაპელზე, რომელიც დაარსდა 1742 წელს. ქალაქი **წმინდა ფერდინანდ**

(მეფე ფერდინანდ III კასტილიელის) სახელს ატარებს, რომელმაც მიიღო წმინდანის სახელი. მისი სეხნია ჰაგიოტოპონიმები არის ესპანეთში, აშშ-ში, არგენტინაში, პერუში, ვენესუელაში, კოლუმბიაში, ტრინიდადსა და ტობაგოში.

ასევე ამერიკის კონტინენტზე ტოპონიმთა უამრავი სახელწოდებაა, რომლებიც დაკავშირებულია წმინდანთა სახელებთან: **San Anselmo** / სან-ანსელმო, **San Bruno** / სან-ბრუნო, **San Carlos** / სან-კარლოსი, **San Climente** / სან კლემენტე, **San Diego** / სან დიეგო, **San Dimas** / სან დიმასი, **San Gabriel** / სან-გაბრიელი, **San Joaquin** / სან-ხოაკინი, **San Jose** / სან-ხოსე, **San Juan Batista** / სან-ხუან-ბატისტა, **San Leandro** / სან-ლევანდრო, **San Marcos** / სან-მარკოსი, **San Marino** / სან-მარინო, **San Mateo** / სან-მატეო, **San Pablo** / სან-პაბლო, **San Rafael** / სან-რაფაელი, **Santa Ana** / სანტა ანა, **Santa Clara** / სანტა-კლარა, **Santa Rosa** / სანტა-როსა და ა. შ. [7].

როგორც ცნობილია, კომპოზიცია, ანუ სიტყვათშეერთება სიტყვაწარმოების საშუალებაა, რომელიც საერთოა ინდოევროპულ და იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახში შემავალი ენებისთვის. კომპოზიცია სიტყვაწარმოების ერთ-ერთი უძველესი მეთოდი და ენის ლექსიკური შემადგენლობის გამდიდრების ერთ-ერთი საშუალებაა, რომლის დროსაც სიტყვები ინარჩუნებს თავის პროდუქტიულობას. კომპოზიტები აწარმოებენ სხვადასხვა სტრუქტურულ ტიპს, რომელთაც საფუძვლად უდევთ რთული სიტყვის მორფოლოგიური ბუნება და მათი ერთ სიტყვაში გაერთიანების გზა.

სტრუქტურული პრინციპის შესაბამისად, ტოპონიმები იყოფა მარტივებად (გაგრა, **Leeds, Brest, Baza**), წარმოებულებად (საირმე, **Birmingham**) და კომპოზიტებად (ალავერდი, **Lakewood, Springfield, Bénouville**) და ა. შ.

ქართულ ჰაგიოტოპონიმებში გამოიყოფა შემდეგი მოდელი [N + Adj] [არსებითი სახელი + ზედსართავი] მაგ. გიორგიწმინდა, ნინოწმინდა. ხოლო ინგლისურენოვან, ფრანგულენოვან და ესპანურენოვან ჰაგიოტოპონიმებში ზედსართავი **saint, sainte, santa, san, sant** არსებითი სახელების წინ ან შუაში “-saint-, “-sainte-”, “-saints-” and “-saintes-” დგას.

ტოპონიმების რთულ ჯგუფში წარმოდგენილია ის გეოგრაფიული სახელები, რომელთა შემადგენლობაში წინდებული **Stratford-on-Avon, Saint Anthony-in-the Meneage** ან კავშირია **Newry and Mourne** წარმოდგენილი. ფრანგული რთული ტოპონიმების ყველაზე გავრცელებული მოდელებია: **La Capelle Saint-Martin, Saint-**

Martin-Choquel, Saint-Germain-des-Vaux, Saint-Germain-du-Bois, Saint-Maurice-de-Rémens [8, 47].

მაშასადამე, ჰაგიოტოპონიმები სემანტიკური თვალსაზრისით შეიცავს კულტურულ და ისტორიულ ინფორმაციას, რომლებიც სხვადასხვა ისტორიულ პერიოდში წარმოიშვა და დაკავშირებულია ქრისტიანულ სამყაროში მცოვრებ ხალხთა ენებთან, რელიგიასთან, წმინდანთა სახელებთან და წარმოადგენს როგორც ენობრივი, ასევე უნიკალური ისტორიული და კულტურული ინფორმაციის წყაროს.

ლიტერატურა:

1. Bichoridze G. Racha-Lechkhumis istoriuli Zeglebi da siZveleebi , Tbilisi., 1994
2. Gurgenidze N. Oykonomia rogorc toponimiis saxeoba da misi struqturul-semantikuri Taviseburebani rangul da qartul enebSi, Thesis, 2013, Batumi
3. Chochishvili D. TsmnidanTa cxovreba, t. III, Tbilisi, 2001
4. Ghloni Al. Qartuli leqsikologiis safuZvlebu, gamomc. Ganatleba, Tbilisi, 1988
5. Cunningham, Lawrence (2005). A brief history of saints. Wiley-Blackwell. p. 33.
6. Deroy L. Dictionnaire des noms de lieux / Louis Deroy. Le Robert, 1994. — 531 p.
7. Mencken H.L. The American Language / Edited by Alfred A. Knopf. — New York, 1980
- Rapp, Stephen H., Jr (2007). "7 - Georgian Christianity". The Blackwell Companion to Eastern Christianity. John Wiley & Sons. Retr. 11 May 2012
8. Rapp, Stephen H., Jr (2007). "7 - Georgian Christianity". The Blackwell Companion to Eastern Christianity. John Wiley & Sons. p. 138. ISBN 978-1-4443-3361-9. Retrieved 11 May 2012.
9. Rostaing C. Les Noms de lieux., Ed. Presses Universitaires de France, 1992
10. Toumanoff, Cyril, "Iberia between Chosroid and Bagratid Rule", in Studies in Christian Caucasian History, Georgetown, 1963, pp. 374-377.
11. Суперанская, А.В. Общая теория имени собственного М. 2012., 368 с.
12. Лаврентьева А. С. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ИСПАНСКИХ АГИОАНТРОПОНИМОВ Вестник Брянского Госуниверситета, 2016
13. † orthodoxy.ge † წმინდანთაცხოვრება ...
14. <http://www.orthodoxy.ge> › tveni › ivlisi › 20-elia
15. <https://www.bbc.co.uk/newsround/1781664>

HAGIOTOPONYMS AS A REFLECTION OF SPIRITUAL CULTURE

- Manana Shelia** PhD in Pedagogy, Associate Professor, Department of English Language, Sokhumi State University
E-mail: sheliamanana9@gmail.com
- Keto Galoberi** PhD in Philology, Associate Professor, Department of French Language, Sokhumi State University
E-mail: ketigaloberi@gmail.com
- Maia Chqvanava** PhD in Philology, chief worker Georgian Language and Literature of Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences
E-mail: makocqva@mail.com

Presented by the Institute of Foreign Languages at the Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences

Abstract. Toponyms are a kind of chronicle, a historical and geographical encyclopedia that has been formed over the centuries, reflects the historical events of a particular era, the cultural and spiritual values of people - prominent personalities, saints, heroes, etc.

The paper is dedicated to the hagiotoponyms of Georgia, Britain, France, Spain and Spanish-speaking countries, in particular – oykonyms – astonyms, komonyms with the component “saint” which is one of the aspects of onomastic vocabulary research. In the paper historic and geographic, historical and linguistic conditions of formation of the hagiotoponyms have been considered. The research is based on the descriptive method, semantic-structural and etymological, comparative analysis. The paper also discusses the impact of extralinguistic factors on these areas.

Hagionyms or the names of saints always express concept that the canonical name of a person is always motivated a carrier of linguocultural information. It includes knowledge of history and geographical location and shows the relationship between a nation and religious beliefs. The tradition of giving names to oykonyms dates back to ancient times.

Hagiotoponyms semantically contain cultural and historical information that originated in different historical periods and is related to the languages of the peoples living in different territories, the Christian religion.

The relationship between the country and the Christian faith is deep. The hagiotoponyms of the mentioned countries are rich and diverse. The studied material of hagiotoponyms -

oykonyms (astionyms and komonyms) makes it possible to analyze them in terms of historical, cultural and linguistic viewpoint.

Keywords: *Christian, hagiotonyms, saints, linguistics, historical, cultural.*